

Szeged fotótörténete 1859-1913
forgatókönyv

Tartalomjegyzék

Bevezetőszöveg 1 tabló

Szöveges tablók 23 db

Fényképes tablók 57 db

Szeged fotótörténete 1859-1913

A nagyobb vidéki városokban az 1860-as évek elején mindenütt megjelentek az első fényképész műtermek, Szegeden 1859-ben. Budán ekkor öt, Debrecenben egy mester dolgozott. A fotográfia ettől kezdve egyre nagyobb mértékben hozzátartozott a város életéhez, megörökítve az itt élő embereket, dokumentálva a városkép alakulását, a közösség számára fontos örömteli és tragikus eseményeket.

Szegeden a legelső fényirdát az Amerikából hazajött Debrecenyi Ignác létesítette.

Ugyanekkor már dolgozott az első amatőr fényképész is, a gyógyszerész képzettségű Rorhbach Antal, aki a kor műszaki bravúrjának számító vasúti híd építésének krónikása volt. Az első napfényműtermet a festő Landau Alajos építette. Művészi látásmódra, kezűgyességre és nem kis mértékű vegyészeti tudásra is szükség volt. Kezdetben ugyanis a kallódiumos nedveslemez negatívot még a fotográfus maga készítette el közvetlenül a felvétel előtt, a pozitív kép albuminpapírját is a fényképész érzékenyítette felhasználáskor. A műtermen kívüli felvételekhez egész laboratóriumot vitt magával. Nagy előrelépés volt az 1880-as években elterjedt, készen kapható zselatinos szárazlemez negatív használata. A fényképkészítés könnyebbé vált, ugyanakkor a társadalom számos rétegében elfogadottá, sőt, megfizethetővé vált a képírásnak ez a módja. A 19. század végén pedig a fényképes igazolványok megjelenése a mindennapokban is nélkülözhetetlenné tette a fényképet. A több mint fél évszázadon átívelő időszak Szeged életében fontos korszak volt, az árvíz utáni újjáépítés modern nagyvárost teremtett, ezt nyomon követhetjük többek között a viseletben is. Ezen időszak alatt mintegy negyvenöt fényképésműterem dokumentálta a város változó arcát, a Brenner Testvérek cég húsz évig, Keglovits Emil harminc évig működött. A fotográfusok megbecsült polgárai voltak a város társadalmának. Munkájuk nyomán olyan sajátos, újfajta forrásanyag született, amelyeket nem nélkülözhetnek a helytörténet kutatói és a múltat megismerni vágyók.

1. 40x50 cm

Debrecenyi Ignác
1859-1863

Debrecenyi Ignác (Szeged, 1823. márc. 23. – Szeged 1913. dec. 14.) Észak -Amerikából érkezett haza, mint fényképész 1859-ben. Majd 1864-től nincs hír róla, egészen 90 éves korában bekövetkezett haláláig. Valószínűleg nem bírt lépést tartani az időközben megnyíló Landau Alajos, Bietler Ferenc napfényműtermekkel. Egy külterületi kézbesítői állomás jövedelméből élt. A Belvárosi temetőben nyugszik.

Műterme ill. lakása Palánk, „kegyesrendűek” utca 373. sz. Radisics házban volt (Révai utca 18). Egyetlen ránk maradt fényképe magát Debrecenyi Ignácot, a fényképíróát ábrázolja fiatal korában, íróasztal mellett ülve. Erről a felvételtől valamelyes képet nyerhetünk műtermének berendezéséről.

2. 70x100 cm

Rohrbach Antal
1857-1863

Az első szegedi amatőr fényképész Rohrbach Antal (Hóra Zemplén m. 1825. – Budapest 1889.) gyógyszerész. Oklevelét 1848-ban, üzleti jogát 1850-ben kapta, ekkor nyitotta meg Szeged negyedik gyógyszertárát. Felesége a szegedi Ivánkovichs Ludovica.

Rohrbach Antal készítette Szegedről az első város fényképet 1861-ben. A két részből álló panoráma fénykép a Széchenyi tér északi házsorát ábrázolja. 1857-1859 között az épülő vasúti hídról készített felvételeket. Munkájának elismeréseképpen a francia hídépítő társaság a cég külhoni munkáinak dokumentálásával is Rohrbach Antalt bízta meg.

Műterme patikával együtt a Szentháromság u. és Rozália kápolna tér sarkán, az árvízkor elpusztult. 1865-ben új házat épített a Szentháromság u. 873. sz. alatt (ma 9. sz.). A patikát és a műtermét bérbe adta. Rohrbach Antal 1877-ben Pestre költözött.

Képláírások:

1. Hegedűsné Bodenburg Lina színésznő 1857.
2. A vasúti híd építése 1858. júl. 15.
3. A vasúti híd építése 1858. júl. 26.
4. A vasúti híd terhelési próbája 1858. nov. 27.
5. Fő tér (Széchenyi tér) 1861.
6. Fő tér (Széchenyi tér) 1861.
7. Alföldi vasút indóház (Rókus) 1863.
8. *Verso*

3. 50x70 cm

Landau Alajos
1862-1870

Szegeden az első állandó fényképészeti üvegműterem Landau Alajos nevéhez fűződik, 1862-ben nyitotta meg. Landau Alajos (Pest 1833 – 1884) a bécsi akadémián tanult, Szegedre 1859-ben költözött, a reáltanodában rajzot és szépírást oktatott.

Az 1862-es szünet alatt sajátította el a fényképezést, ősszel megnyitotta üvegműtermét a Búza téren a Korda-Dáni házban (Dáni utca 7). 1866-ban új műtermet rendezett be a

Szentháromság utcai Rohrbach-házban. 1870-ben a fényképészettől visszavonult, ezután csak a rajztanításnak élt, 1872-ben Pestre költözött.

Műtermi képein a festészeti látásmód érvényesült. 1864-ben az ínségkonyhát, a nőegylet által fenntartott „levesosztó intézetet” fényképezte. 1867-ben egy vitás építkezési ügy kapcsán az Oskola utca elejét, páros oldalát örökítette meg. Landau Alajosról arckép nem maradt ránk.

Kép:

Nőegyleti levesosztó intézet 1864.

Verso 3

Finali és Társa 1870

A Szentháromság utcai Rohrbach- házban levő Landau műtermet Finali és Társa bérelte 1870. szeptemberétől. Hirdetéséből annyit tudni, hogy Bécsben és más nevezetes városokban számos évig működött.

Kép:

Mayerné gyermekeivel

Verso

Knezsevits György 1859-1860

Pestről érkezett Szegedre. Műtermét az Oskola utcán, a Rákits-féle házban állította fel. (Palánk, Oskola u. 278. - ma 16. szám - helyén). Egyetlen ismert, várostörténetileg fontos fényképét a város megbízásából készítette el a sokat vitatott, Széchenyi teret elcsúfító Zsótér házról. 1860 őszén hallunk róla utoljára.

Képaláírás:

A régi Zsótér – ház a Fő tér (Széchenyi tér) felől 1860.

Verso

4. 50x70 cm

Bietler Ferenc 1862-1884

Bietler Ferenc 1862-ben jár először Szegeden. Műterme 1864-1866 közt Mayer és Bietler néven a Széchenyi tér 152. sz. Rieger házban volt. 1869-ben új napfényműtermet épített a színház mellett a Könyök utca 308 sz. alatt (ma Kölcsey és Kelemen u torkolata helyén). 1875-ben evvel párhuzamosan még egy műtermet létesített régi fényképészete helyén Bietler és Knirsch cégnévvel. 1879-ben még működött, de árvíz-felvételeket nem ismerünk tőle, mert közben Makón tartott műtermet. 1882 tavaszán szegedi, színház melletti műtermének lebontására kötelezték. Ideiglenes műterem építésébe kezdett társával, Herke fényképésszel.

Az első ismert szegedi tablót Bietler Ferenc készítette 1864-ben a Szegedi Dalárda működő tagjairól.

Kép:

1. Napfényműterme a Könyök u. szegletén.
2. Napfényműterem a Kölcsey és Feketesas u. sarkán
3. Műterem két családdal
4. *Verso 5*

5. 40x50 cm

**Letzter L.
1869-1879**

Letzter Lázár (szül. 1832 Kassa, felesége Schiff Sarolta) 1869-ben ő a harmadik fényképész Szegeden. 1870-ben állandó műtermet épített a Próféta vendéglő mellett. 1872-ben a bécsi világkiállításra készítette első fényképsorozatát a városról. Műterme 1875-ben a Könyök utca Auer -féle házban volt. A Lauscher és Társa cég egyik tagja. 1876-ban érdemérmert nyert a szegedi kiállításon, mellyel kapcsolatos második sorozata Szeged épületeiről. 1877-78-ban külföldi tanulmányutat tett. Az árvízkor nem volt Szegeden. Az árvízfelvételeket Lauscher Lipót készítette. 1879 -ben Letzter L. cég a Letzter és Társa új cégnévvel jelentkezett.

Kép:

Verso 4

**Lauscher és Társa
1875-1879**

Lauscher Lipót a fényképészetet föltehetően Szegeden sajátította el. 1875-ben Lauscher negyedikként épített műtermet a főreáliskola háta mögötti Hoffer-féle ház udvarában (ma Somogyi u 20.), ahol Letzter Lázár a társa. 1877-ben külföldi tanulmányutat tett.

1878-ban elkészítette az 1848/9-iki 3. honvédszászlóalj alakulásának 30. évfordulóján Szegeden összegyűlt idős honvédek tablóját. Lauscher hagyta ránk az első paraszt-polgári esküvői képet, amin Mészáros György hajókormányos és felesége esküvői díszben látható. A szegedi árvízről felvételeket készített, ezekből sorozat jelent meg négyféle méretben, Letzter-Lauser jelzéssel. A Víz utáni újrainduláskor Lauscher L. céggént jelentkezett.

Kép:

Verso 2

6. 40x50 cm

**Letzter és Lauscher
1879**

Ezt a cégjelzést az árvíz sorozaton és az ehhez kapcsolódó körtöltés sorozaton alkalmazták. A sorozatok felvételeit Lauscher Lipót készítette.

Az árvízről harmincegy cégjelzett fölvetelét ismerjük. A sorozatot négyféle méretben, a nagyméretűeket félbőr mappában „Szeged, március 12. 1879” fölirattal, Letzter-Lauser jelzéssel árusították.

Ide tartozik még a körtöltés építéséről készült sorozat, ami szintén Lauscher munkája, de Letzter és Lauscher jelzéssel kerültek forgalomba. Egy-egy példányát ismerjük Letzter és Társa jelzettel, nyilván később, Lauscher özvegye saját cégjelzésével is forgalmazta.

Plohn Illés
1879

Hódmezővásárhelyről érkezett a szegedi árvízkatasztrófa hírére. 1879. április 20-án már hirdette, hogy a „Szegedi katasztrófa” szomorú részletei fényképekben nála kaphatók.

Tizenhat árvízfelvételéről tudunk, melyekből öt darab eredeti üvegnegatívot őriz a szegedi múzeum. Plohn Illés árvízfényképeiből két méretben készült sorozat, az elsőt a fényképész saját kezű aláírása szerepel, az 1900-as évek elején készült fényképeken fia, Plohn József pecsétje található, a fényképek kartonján dekoratív lombdísszel.

Klősz György
1879

Budapestről érkezett Szegedre az árvízkatasztrófa után. 1879 április 4-én újságolják: „fényképíró érkezett ... műszereit egy tágas ladikban állította fel.” Ez a fényképész Klősz György volt, aki ismereteink szerint 47 felvételt készített. Ezekből 13 db csak üvegnegatívon, 24 db csak fényképen, 10 db pedig negatívon és fényképen is ránk maradt. Az üveglemezek négy-lencsés géppel készülhettek. Így egy lemezen négy felvétel van - általában ugyanabból a témából, vagy kettőből - kevés térbeli eltolódással. Árvízfelvételeit négyféle sorozatban hozta forgalomba.

7. 40x50 cm

Lauscher Lipót
1879-1881

Lauscher Lipót (1838-1881) felesége Letzter Nanett. Az izraelita anyakönyv szerint mindketten Szeged, Budai országúti lakosok. A fényképészetet föltehetően Szegeden sajátította el, talán Letzternél, az anyakönyvben Letzter Lázár keresztkomájaként szerepel, majd 1875-79-ig a Lauscher és Társa cég egyik tulajdonosa, ahol Letzter Lázár a társa. Az árvíz után belső családi okok a cég nevének megváltoztatására készítették. Műterme az árvíz után is a Hoffer-házban maradt.

Lauscher Lipót nevével jellettek a szegedi várat minden oldalról és a széképület tornyából megörökítő fényképek. A kilenc darabból álló fényképsorozat 1881-ben a bontás idején készült. Ez volt az utolsó munkája, munkadíját a város már özvegyének fizette ki.

Verso 2

Lauscher Lipótné özvegy
1881-1882

Lauscher Lipót halála után özvegye Letzter Nanette még kb. két évig tartotta fenn a műtermet „Lauscher özv.” névvel, a régi helyén a Hoffer-házban. Letzter Lázár Belgrádból

visszatérve ide hirdette műtermét, melyet végül is a Kárász utcán nyitott meg. A Letzter és Társa cég pedig hirdetésben közölte, hogy az „özv. Lauscherné” cég alatt készült fölvételekről képeket ezután náluk lehet utánrendelni. 1883 tavaszától biztosan tudjuk, hogy a Letzter és Társa cég (Kölcsey u.) tulajdonosa özv. Lauscherné.

Verso 1

Kép 1 (család 4 nő) felirat nélkül

8. 40x50 cm

**Letzter és Társa
1879–1888**

Az árvíz után a Letzter L. cég nevét megváltoztatta, a műterem a régi helyén a Könyök utcában maradt. 1883-tól özv. Lauscherné Letzter Nanette a Letzter és Társa cég egyedüli tulajdonosa. A cégben az érdemi munkát Keglovich Emil, mint művezető végezte. 1885-ben az országos kiállításon a cég kiállítási nagyérmet, művezetője közreműködői érmet nyert. 1888 nyarán a fényképészet neve Letzter és Keglovichra változott.

Műtermük az árvíz után emeletesként épült újjá a Próféta melletti Auer-házban (ma Kölcsey u. 8.) 1882-ben az épülő híd munkálatait fényképezték, majd az épülő Szegedről készítettek sorozatot. 1888 nyarán készültek a cég utolsó fényképei, a „Jó szív” árubazárról.

Verso 8

9. 40x50 cm

**Letzter Lázár
1882-1884**

Letzter Lázár 1832-ben Kassán született, felesége Schiff Sarolta. 1882-ben Belgrádból visszatérve zavart keltett a Letzter név körül. Fel akarta oszlatni a Letzter és Társa céget, Lauscherné szül. Letzter Nanett korábbi üzlettársának özvegye azonban tiltakozott, mint az üzlet egyedüli tulajdonosa.

Letzter Lázár műtermét Letzter L. királyi udvari fényképész név alatt a Kárász utcán a Madár-féle ház második emeletén nyitotta meg (Kárász u. 8).

1882. decemberben a főkapitány tudni akarta, alkalmas-e a színház teteje tűzjelző állomás létesítésére. Megbízta Letztert Szeged látképének elkészítésével. A felvételek a színház zsinórpádlásának tetejéről, a város legmagasabb pontjáról készültek. A hét darabból álló látkép várostörténeti érték, a Tiszától–Tiszáig félkörívesen láttatja Szeged újjáépülő panorámáját.

1884-ben már csak árverés és végrehajtás kapcsán hallunk Letzter Lázárról.

Verso 1 (Letzter L. kir.)

Kép 1 Képaláírás: Rubschichné Mayer Irén

10. 50x70 cm

**Goldfinger Ignátz
1879–1881**

Goldfinger Izrael (1840 - 1889) felesége Letzter Babett. A mesterséget föltehetően Letzteréknél tanulta. Valószínűleg az árvíz után önállósult. 1879-ben az árvízkárosult lakosok között fényképész és vendéglős foglalkozásuként írták össze a Palánk, Háromkorona utca 181. sz. alatt, Brauswetter János házában. Goldfinger Izrael, verzőin az Ignázt nevet használta. 1881-ben vezetéknevét Garaira magyarosította.

Goldfinger néven hét fényképet ismerünk. Értékük, hogy megőrizték számunkra, az alsóvárosi leányok ünnepi öltözetét, a felsővárosi menyasszonyt fehér pártában, és a vőfélyeket teljes díszben. A képek beszédesebbek, mint a korabeli leírások.

Verso 2

Garai Ignác 1882-1903

Garai (Goldfinger) Ignázt 1881-ben kapott engedélyt nevének használatára. 1883-ban a „fehér kereszthez” címzett házban (Somogyi u. 19.) új műtermet épített.

1889-ben Garai halála után özvegye az addigi üzletvezetővel tartotta fenn továbbra is műtermét. A szép számmal ránk maradt Garai fényképek legtöbbje visit és kabinet nagyságú, mindössze kettő nagyobb méretű. Valamennyi személyeket ábrázol, szabadban készült felvételét egyet sem ismerünk.

Garai Ignác fölvételeinek értékét a különböző társadalmi rétegekhez tartozó egyének tartásbeli, öltözködésbeli, sőt szokásbeli képi megjelenítése adja. Sajnos nem folytatta a Goldfinger időben megkezdett színezést, pedig ez még elevenebbé tette volna számunkra a korabeli világ képét.

Verso 6

Garai Ignác utóda Heine Henrik 1903-1904

Heine Henrik 1854-ben Szegeden született aranyozó fiaként. 1882-ben kötött házasságot, a tanúk egyike Keglovich Emil fényképész.

1898-ban a foglalkozás megjelölése rovatban „fényképészeti üzletvezető” szerepelt, ez minden bizonnyal a Garai műtermre vonatkozik. Műtermét a Horváth Mihály u. 7. szám alatti Rieger-házban hirdette. Működéséről keveset tudunk, fényképet is csak egyet ismerünk.

*Verso 1,
Kép szöveg nélkül*

11. 50x70 cm

Ravasz Imre 1881-1885

Ravasz Imre 1873-ban Aradon létesített fényképészetet, ahol csaknem két évtizedig dolgozott. Több helyen nyitott fióküzletet. 1881- ben Szegeden a Horváth Mihály utcában a Rieger-házban rendezte be műtermét, ott az árvíz előtt Bietler Ferenc két ízben is dolgozott.

1885-ben egy szomorú szenzációval hívta föl magára a figyelmet, röviddel a katasztrófa bekövetkezte után a helyszínen termelt és képet készített a szegedi színház égéséről, gyorsaságát az aradi lapok is kiemelték.

Műterem

Verso 2

Kép 1 képaláírás: A szegedi színház égése 1885.

Rechnitzer János
1886-1888

Rechnitzer János a Horváth Mihály u. 7. sz. alatti volt Ravasz műtermet bérelte. Fényképészetéről keveset tudunk, Nagyváradon, Újvidéken, Párizsban, Székesfehérváron, Amsterdamban, Nápolyban, Budapesten szerepelt kiállításokon kitüntetéssel.

A ránk maradt hat darab fényképből a két gyermek felvétel azt sugallja, hogy műtermében természethez közelebb álló környezetet próbált megteremteni.

Verso 2

12. 50x70 cm

Letzter és Keglovich
1888-1892

1888-ban özv. Lauscherné Letzter Nanette üzletvezetőjével, Keglovich Emillel új céget alapított a Letzter és Társa helyébe. Műtermük a Kölcsey u. 8. sz. alatti Auer-házban maradt, amit modernizáltak. 1889-ben a párizsi világkiállításon bronzérmeket nyertek. 1892-ben Lauscherné - 23 évi fényképészeti tevékenységét befejezve kilépett a cégből.

1891-ben műtermüket fölkereste a néhány napig Szegeden időző Munkácsy Mihály a város újjáépítője, Tisza Lajos gróf társaságában. A róluk készült nagyméretű kettős képmások egyike színezett, melyen jól lemérhető Keglovich Emil festői tehetsége is.

Műterem 3

Verso 3

13. 40x50 cm

Gévay Béla
1888-1910

Gévay Béla (Pinkafő, 1841? – Szeged, 1909) másfél évtizedig Pesten, majd Makón és Hódmezővásárhelyen működött. 1888 -ban Szegeden, a Horváth Mihály utca 7. sz. Rieger-házba nyitotta meg fényképészetét miközben Kecskeméten is tartott fenn műtermet.

Szegedi műtermét 1899-ben áthelyezte előbb a Széchenyi tér 6. sz. alá, majd 1907-ben a Horváth Mihály u. 5. sz. alá. Halála után özvegye Stuber Mária még kilenc hónapig folytatta az üzletet. Gévainak két tanítványáról tudunk: az egyik Auer Lajos, a másik Kerny István.

1890-ben készült az a különleges fényképe, amelyen a város 13 tisztségviselője a régi zsinóros mundérban látható: „portás, a rendőrőrmester, lovasrendőrkaplár, gyalogosrendőr

káplár, a főispán, polgármester és főkapitány nyalka huszárjai, a lovas és gyalog közrendőr, hivataloszolga és itt feszít a parádéskocsis, a tűzoltó, a vámőr a kocsipiszkáló spádéval.”
Aquarell helyett olajfestékkel szerette színeznii a képeit.

verso 5

Kerny István

Kerny István (Szeged, 1879- Budapest, 1963) foglalkozását nézve postatiszt, Gévay Bélánál tanulta a fényképezést. Szoros barátságba került Kovács János távirtda főtiszttel, aki megbízást kapott a város néprajzának megírására. Az 1901-ben megjelent könyvbe sok fénykép kellett, ezeket Kerny István készítette el. 1908-ban a fővárosba helyezték. Munkája során szinte az egész országot bejárta és végig fényképezte, jelentős forrásanyagot szolgáltatva a helytörténeti kutatóknak. Írásaival, előadásaival is népszerűsítette a fényképezést.

14. 50x70 cm

Keglovich Emil 1892-1912

Keglovich Emil (Pojana Stampi Bukovina, 1856 – Szeged, 1912) föltehetően Letzteréknél tanulta a fényképezést. 1882-ben már a Letzter és Társa cég művezetője, majd 1888-tól a Letzter és Keglovich cég egyik tulajdonosa. 1891- ben feleségül vette Till Herminát Till József tekintélyes szegedi kereskedő leányát.

1892 -tól a Kölcsey utca 8. sz. alatti műterem egyedüli tulajdonosa. Másfél évtizeden át működött nála Weber Ferenc fényképész, aki 1906-ban önállósult.

1897-ben műtermét a Klauzál tér 7. sz. alá, a Wagner- házba költöztette.

Szegedi városfotóiból kiemelkedik az 1900-as párizsi világkiállításra küldött nagyméretű sorozata, de fényképezte a millenniumi ünnepek szegedi eseményeit, az 1899-es szegedi mezőgazdasági kiállítást, a Kossuth szobor avatását és szívesen látogatták műtermét a szegedi polgárok is.

Munkássága elismertségét jelzi, hogy halála után is a Keglovich céget bírta meg a városi tanács 1913-ban a lebontásra ítélt szent Dömötör templom fényképezésével.

arckép

műterem 1

kirakat 3

verso 8

15. 50x70 cm

Kozmata Ferenc 1892–1893

A budapesti Kozmata Ferenc 1892-ben Szegeden műtermet épített a Tisza szálloda mellett, a Széchenyi tér 2. sz. alatt, a Patzauer-házban. Üzletvezetője Stefáni Ottó, aki hamarosan kilépett. Rövid működés után a műtermet 1893-ban eladta Kalmár Péternek.

A napfényműterem ma is áll a Széchenyi téri ház udvarán.

Műterem 2

**Kalmár és Társa
1893–1896**

A Széchenyi téri Kozmata műtermet Kalmár Péter vette át, aki Budapesten és Bécsben is tartott üzletet. Szegedi fényképészetének vezetését budapesti művezetőjére, mint cégtársra, Nagy Móra bízta. A Keglovich cég és a Kalmár és Társa cég szinte versengett egymással tetszetős kirakataival.

Verso 1

**Kalmár és Társa utóda Nagy M.
1896-1900**

A Kalmár műtermet megvásárolta Nagy Mór (szül. 1866) fényképész, izraelita vallású, felesége Krämer Berta. 1900-ban a műteremben már a Stefánia nevű fényirda működött.

1898-ból való a hatalmas, festett díszű Holtzer-féle tablója, melyet a női divatáru üzlet fennállásának 50. évfordulója alkalmából készíttetett a cég személyzete.

Verso 2

**Kalmárok „Pannónia”
1897-1903**

Kalmár Péter 1898-ban új műtermet nyitott a Takarékos utca 3 sz. alatt (ma 5. sz.). A cégben Péter, Izsó és J. fényképészek dolgoztak. A fényképészet 1901 -től a „Pannónia” nevet viselte, helyén 1903 végétől a Herkules fényirda működött.

Kalmár Péter („K P”) fénykép két darab maradt ránk, mignon nagyságban.

Kalmár Izsó („Kalmár I.”) 1903 nyarán Kalmár Izsó fényképezőgépét a pusztaszeri Árpád ünnepélyen ellopták, amíg ő a képek kidolgozásával volt elfoglalva. Neki tulajdonítjuk a Pannónia cégjelzéssel ellátott pusztaszeri ünnepélyről készült fölvételeket.

Kalmár J. „Kalmár J.”-től egy fényképet ismerünk, pecsétjével ellátott kiállítás részlet.

Verso 7

16. 50x70 cm

**Brenner Testvérek
1898-**

A fővárosi Brenner Testvérek, Sarolta és Viktor 1898-ban bérbé vették a Kölcsey utcai volt Keglovich műtermet budapesti műtermük fenntartása mellett.

Brenner Sarolta Regina (szül. Segesvár, 1873.) 1901-ben Szegeden kötött házasságot Lintner Ferenc fényképésszel. Brenner Viktor Hugó (szül. Nagyszeben, 1871.) 1904-ben Szegeden házasodott, felesége Grasselli Sarolta.

1908-ban a cég új műtermet épített a Jókai u 3. szám alatt, ahová 1909-ban főüzletét áttelepítette és 1910 nyarán a Kölcsey utcai végleg megszűnt. Az első napfényműtermük belsejét két fényképen örökítették meg, ezekből készült a kiállításunk két műterem rekonstrukciója.

Több nagyméretű tablójuk ismert. 1903-ban készült a látványosan kivitelezett tabló a szegedi kerületi betegsegélyző pénztár részére Barcsay Károly elnöki jubileuma alkalmából.

Arckép 2

Műterem 2

Kirakat 2

Verso 7

17. 50x70 cm

**„Stefania”
1900-1901**

1900 novemberében hirdetett először a Stefánia fényképészet. A Széchenyi tér 2. sz. Tisza szálló melletti Kozmata építtette fényirda Stefánia néven nem volt hosszú életű, 1901-ben Lintner Ferenc vette át, bár 1902 tavaszáról még ismerünk „Stefánia” fényképet.

Verso 2

Kép 3 felirat nélkül

**Lintner Ferenc
1901-....**

Lintner Ferenc Sándor fényképész (szül. Kassa, 1877.) a fényképészetet föltehetően Brenneréknél tanulta vagy művelte. 1901-ben vette nőül Brenner Sarolta fényképésznőt.

1901-ben Lintner Ferenc átvette a Széchenyi tér 2. sz. alatti napfényműtermet a Stefánia cégtől. 1910-ben meglévő fényképészete mellett, új műtermet nyitott a Kárász utca 7. számú ház második emeletén.

1905-ben csoportképet készített a Szt. István téri artézi kútnál, amelyet a víztorony építéskor fűrtak. A fényképen balra Jakabfy Lajos mérnök látható.

Verso 4

18. 40x50 cm

**„Herkules”
1903-1910**

1903-ban a Takaréktár utca 3. sz. (ma 5. sz.) alatt, amit még Kalmár Izsó 1898-ban építtetett, új fényképészeti műterem nyílt Herkules néven. Az évek során több fényképész dolgozott a cég neve alatt. Az 1907-ben Komáromi Ede fényképészt jegyezte a címtár, 1909-

ben a Herkules fényképészet tulajdonosa Czirner Károly, 1910 nyarán Károlyi műterme, őstől pedig Bárdos Sándor fényképész működött ott.

Verso 2

Kép 2 (katona, szálloda) képaláírás csak a szálló alá: Konrád szálloda, étterem sörcsarnok

19. 40x50 cm

**Auer J. „Hungária”
1903-1910**

1903 tavaszán özv. Auer Józsefné Iskola utca 16. számú házában fényképész műtermet épített és Hungáriának nevezte el. A hirdetéseket Auer J. néven tette közzé. A „J.” betű alatt feltehetően nemcsak az özvegy értendő, hanem fényképész fia, Jenő is. 1908 nyaratól a műterem új tulajdonosa Weisz A. (valószínűen Adolf), aki továbbra is Hungária néven vezette a fényképészetet.

A cég nevéhez fűződik az első szegedi autó megörökítése 1904-ben.

Verso 3

Kép 1 képaláírás: Az első szegedi autó 1904. Brauswetter Ottó órás két unokatestvérével.

**Auer Fivérek
1910-....**

Az Auer fivérek, akiket a város már jól ismert, 1910-ben saját házukban nyitották meg cégüket: Lajos (szül. 1886.) 1900 - 1902 között Szegeden Gévy Béla fényképész-mesternél tanult és dolgozott. Jenő (szül. 1883.) édesanyja fényképészetében (Auer J.) működött. Az Auer Fivérek cég tagja volt még Auer György gyógyszerész (szül. 1881.) is.

A Kölcsey-utca 8. szám alatti, negyvenkét évvel ezelőtt Letzter fényképész által 1868-ban alapított műterem alapos átalakítás után az Auer Fivérek kezén újra közkedvelté vált.

Verso 1

20. 40x50 cm

**Klein Aladár
1905-1906**

1905-ben Klein Aladár (szül. 1883.) budapesti fényképész nőül vette Jónás Ármin leányát, Ilonkát. 1906-ban új fényirda melléképület építésére kért engedélyt a Petőfi Sándor sugárút 11/a sz. alatt 6 évi időtartamra. Az 1907-ben megjelent címtár még nyilvántartotta a fényképészek között, de már a Zsinagóga u. 13 szám alatt.

Tervrajz

Verso 1

Kép 1 felirata: Kispéter Antal és családja 1906.

21. 40x50 cm

Weber Ferenc
1906-1909

Weber Ferenc 1890-től dolgozott Keglovich Emil műtermében, föltehetően ott is tanult, majd harminchét évesen önállósította magát. 1905-ben, a Csongrádi sugárút 14 sz. alatt, saját házában épített műtermet. 1911 novemberében hirdetett utoljára. 1912-ben a műtermet lakóházzá alakították. Az időponttal kapcsolatban felmerülhet, hogy Keglovich Emil betegsége, majd halála folytán Weber esetleg visszatért a Klauzál téri műterembe.

Műterem

Verso 2

Kép 2 képaláírás: Babnigg Margit bérmaanyjával
Nagy Juliska 1908.

Simonyi Lajos
1909-1910

Keveset tudunk róla, egy hirdetését és egy fényképét ismerjük. A fénykép 1909. keltezésű, a hirdetés 1910-ből való. A Csongrádi sugárút és nagykörút sarkán hirdetett, a Csongrádi sugárút 14. szám alatt, talán a Weber Ferenc- féle műteremről van szó.

Verso 1

Kép 1 aláírás nélkül

22. 40x50 cm

„Rivoli”
1906 k.

Rivol hirdetéssel Szegeden nem találkoztunk, de Budapesten működött ilyen cég. A szegedi Rivoli fényképészet a Somogyi utca 24. szám alatt működött, ahol Lintnerék laktak.

Az 1906-ban készült Ipartestületi tablóról származó mellképeken Rivoli hátlapok láthatók, míg a ránk maradt tabló-fényképen a tabló készítője a Brenner Testvérek. Föltehető, hogy Lintnerné Brenner Sarolta fényképésznek kapcsolata vagy érdekeltsége lehetett a Rivoli céggel, miközben a Brenner Testvérek cég egyik tulajdonosa is ő volt.

Verso 3

Kép 2 , képszöveg: Brennerné Grassely Sarolta
Kaszta Antal

„Dugonics”
1908.

1908-ban a Dugonics fényirda a Somogyi-utca 24. sz. alatt működött pár hónapig. Minden megrendelőnek a saját fényképével ellátott foto-email brostút vagy medált készített ingyen – ez volt a reklámszövege.

Ezen a helyen korábban Garai I. működött, 1906-ban a Rivoli, 1909-ben Szilágyi Arthur.

Kép 1, képszöveg: Katona Antal és felesége

**Halász I.
1908-1909**

1908. végétől Halász I. fényirdája a Kárász u. 7. szám alatt alig fél évig működött hirdetései alapján. 1910 januárjában itt nyitotta meg második műtermét Lintner Ferenc. Halász fényképésznek mindössze két fényképét ismerjük.

*Verso 1
Kép 1 szöveg nélkül*

**Szilágyi Arthur
1909-1910**

1909 tavaszától rövid ideig, alig egy évig működött a Somogyi u. 24. sz. alatti Fehéskereszt házban Szilágyi Arthur műterme. Három kirakat-szekrénye is volt a belvárosban, vállalt műtermi és kültéri felvételeket is.

*Verso 1
Kép 2: Mayer Jenő 1910 k.
A Szeged - alsóvárosi Iparos Kör díszszászló bizottsága*

23. 40x50 cm

**Rutkai és Vitkay
1912-....**

Több évi budapesti gyakorlat után 1912-ben Rutkai Aladár és Vitkay János fényképészek Szegedre települtek és a Kárász-utca elején, a 15. sz. alatt kezdték meg a munkát. Részükre a ház tulajdonosa, Goldschmied György orvos, újonnan építtetett az udvarban napfényműtermet, amelyet már természetesen „villanyfölvételekre” is berendeztek.

*Verso 1
Tervrajz
Kép 2 (aláírás nélkül: Kettős képmás, egyenruhás)*

**Adler Viktor
1912-....**

1912 októberében nyitotta meg műtermét Adler Viktor az Iskola utca 16. sz. alatt. Reklámajándékként a megrendelő saját fényképével ellátott karácsonyi és újévi üdvözlő feliratú lapok készítését vállalta. Műterme előtt és a város több helyén állította ki fénykép-kirakatait. Fiókműtermet Szovátafürdőn tartott fenn.

*Verso 1
Kép 2 felirat nélkül*

Fényképes tablók

Landau Alajos 50x70 20 db fénykép

Bietler Ferenc 40x50 Balázs-Piri család, Kovács István család 1870.

40x50 Dalárda tabló 1864.

40x50 12 db fénykép

40x50 városfénykép sorozat 1873-73.

Letzter L. 50x70 18 db fénykép

50x70 városfénykép sorozat (16 db) 1872, 1876.

40x50 Dugonics Társaság hangverseny résztvevői 1874.

Laucher és Társa 70x100 1848-as honvédek tablója, 1878.

Letzter és Lauscher árvíz 70x100 4 db fénykép

Plohn Illés árvíz 70x100 4 db fénykép

Klősz György árvíz 70x100 2 db fénykép 3 db sztereo

Letzter és Lauscher 70x100 4db

Lauscher Lipót 40x50 8 db fénykép

70x100 várbontás

70x100 várbontás

70x100 várbontás

70x100 várbontás

Letzter és Társa 70x100 4 db kép hídépítés

70x100 4 kép hídépítés

50x70 9 db fénykép

40x50 11 db fénykép

40x50 Ivánkovics család 1880.

50x70 újjáépítési sorozat

50x70 újjáépítési sorozat

50x70 újjáépítési sorozat

70x100 3 db fénykép

Letzter Lázár 7db 50x70 „nagy panorámakép”

Ravasz Imre 40x50 11 db fénykép

Letzter és Keglovich 50x70 Tisza Lajos és Munkácsy Mihály

50x70 színház

70x100 4 db kép ünnepség

	70x100 16 db kép
	40x50 Kiss Palcsi és családja
Keglovich Emil	70x100 5 db Kossuth ünnepségek
	70x100 21 db fénykép
	40x50 6 db mezőgazdasági kiállítás 1899.
	40x50 2 db buffet 1910.
	70x100 Wagner család 1895.
	70x100 Wagner család 1905.
	70x100 7 db városkép
	50x70 2 db Klauzál téri ünnepség
	50x70 2 db Dömötör templom bontás előtt
	50x70 városkép 1899-es kiállításra
	50x70 városkép 1899-es kiállításra
	50x70 városkép 1899-es kiállításra
Garai Ignác	70x100 24 db fénykép
Gévay Béla	70x100 11 db fénykép
Kerny István	40x50 6db kép, alsóvárosi búcsú 1900.
Nagy M. tabló	70x100 Holtzer K. üzlet alkalmazottai 1898.
Kalmár és Társa	40x50 9 db fénykép
Pannónia	50x70 2 db Pusztaszer
Brenner Testvérek	70x100 tabló
	70x100 21 db fénykép
Lintner Ferenc	70x100 17 db fénykép
Auer Fivérek	40x50 6 db fénykép
Hungária	70x100 tabló 1908.